

ЎҚУВЧИ ЁШЛАР ТАРБИЯСИДА ИННОВАЦИОН ТАЪЛИМ – ТАРБИЯ

Қодиржон Зулунов

Андижон вилоят халқ таълими
ходимларини қайта тайёрлаш
уларнинг малакасини ошириш
маркази ижтимоий-иқтисодий
методикаси кафедраси катта ўқитувчиси

Кенг кўламли ислохатларнинг муҳим бўғини инновациялар бугун ҳар бир соҳада бўлгани каби таълим тизимида ҳам ўзининг афзалликларини намоиш қилмоқда. Мақолада Ўзбекистонда таълим тизимида ижтимоий фанларни ўқитишда ёшлар онгида демократик тамойилларни шакллантиришда инновацион ёндашув ва унинг афзалликлари ҳақида сўз юритилган ва ёшларга оид давлат сиёсати мисолида очиқ берилган.

Таянч сўлар ва тушунчалар:

инновация, интеграция, глобаллашув, фундаментал, интеллектуал, экспериментал.

В статье идёт речь об инновационном подходе и его приоритетах в формировании демократических принципов в сознании молодёжи при преподавании социальных дисциплин в системе образования Узбекистана и раскрывается на примере государственной молодёжной политики.

Опорные слова и понятия:

инновация, интеграция, глобализация, фундаментальный, интеллектуальный, экспериментальный.

The article discusses the innovative approach and its priorities in the formation of democratic principles in the minds of young people in the process of teaching social disciplines in the education system of Uzbekistan and it is revealed on the example of the state youth policy.

Key words:

Innovation, integration, globalization, fundamental, intellectual, experimental.

Мамлакатимизда таълим тизимида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар амалга оширилмоқда. Дунё миқёсидаги бугунги кескин рақобатга бардош бера оладиган миллий таълим тизимини йўлга қўйиш, дарслик ва ўқув дастурларини, стандартларини оптималлаштириш муҳим вазифалардан бири сифатида қаралмоқда.

Шуларни инобатга олган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 ноябрдаги ПФ-6108 сонли “Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даврида таълим-тарбия ва илм фан соҳаларини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ҳамда ПҚ-4884 сонли “Таълим-тарбия тизимини янада такомиллаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ги қарорлари мамлакатимизда таълим-тарбия тизимидаги янада ривожлантириш учун мустахкам пойдевор вазифасини ўтади. Бу борада мамлакат тараққиёти учун янгича фикирлайдиган ташаббускор ва интеллектуал маънавий салоҳиятли янги авлодни тарбиялаш устивор вазифа бўлиб ҳисобланмоқда. Маълумотларга қараганда, бугун Ўзбекистонда аҳолининг қарийб 35 фоизини 16 ёшгача бўлган болалар, 62 фоиздан зиёдини эса 30 ёшгача бўлган ёшлар ташкил этишини ҳисобга оладиган бўлсак, бу ислохотларнинг роли ва аҳамияти ўз-ўзидан тушунарли ва равшан бўлади. Ҳозирги вақтда

«инновация» тушунчаси жуда кенг қўлланилмоқда. Инновация сўзи инглизча сўз бўлиб, инновацион янгилик киритиш деган маънони билдиради, яъни тизим ички тузилишини ўзгартириш, деб таърифланади. Инновация амалиёт ва назариянинг муҳим қисми бўлиб, ижтимоий-маданий объект сифатларини яхшилашга йўналтирилган ижтимоий субъектларнинг ҳаракат тизимидир.

Таъкидлаш керакки, таълимда инновациялар долзарб, муҳим аҳамиятга эга бўлиб, таълим тизимда шаклланган янгича ёндашувлардир. Улар ташаббуслар ва янгиликлар асосида туғилиб, таълим мазмунини ривожлантириш учун истиқболли бўлади. Шу боис улар таълим тизими ривожига ижобий таъсир кўрсатади. Маълумки инновация – маълум бир фаолият майдонидаги ёки ишлаб чиқаришдаги технология, шакл ва методлар, муаммони ечиш учун янгича ёндашув ёки янги технологик жараёни қўллаш, олдингидан анча муваффақиятга эришишига олиб келиши маълум бўлган охирги натижадир.

Бугун Ўзбекистонда, барча фанларни ўқитишни такомиллаштириб бориш ва унга инновацион ёндашув – ёшларнинг дунё қарашини кенгайтиришда ва уларни интеллектуал ривожланган шахслар бўлиб етиштиришда муҳим роль ўйнамоқда. Умумтаълим мактаблари ва олий таълимда, фанларнинг узвийлигини тامينлаб ўқитилиши келажакда етук миллий кадрлар тайёрлашда ўзининг амалий ва фундаментал аҳамияти ва фуқаролик жамиятини ривожлантириб бориш жараёнида аҳоли, айниқса, ёшлар онгида демократик тамойиллар ва дунёқарашни шакллантиришда аҳамияти ортиб бормоқда. Бинобарин мамлакатимиз ёшлари ижтимоий фанларнинг таъсирида улкан ижодий, интеллектуал, ижтимоий-сиёсий салоҳиятга эга бўлмоқда. Шу боис ёшлар деб аталган ана шу куч ва салоҳиятнинг юрт тинчлиги, ватан тараққиёти ва халқ фаровонлиги сари сафарбар этишда фанларнинг ўрни роли ва нуфузи ортиб бормоқда.

Ёшлар - жамиятнинг туб негизи, аҳолининг илғор қатлами, келажакнинг ишончли эгалари. Жаҳон ҳамжамиятида ўзининг суверен мақомига эга ҳар қандай давлат ёшларининг билим даражаси, дунёқараш, ўй-фикри, маънавий қиёфасига қараб ўша давлатнинг, жамиятнинг нафақат яқин келажакда балки узоқ муддатли тараққиётини аниқ тасаввур этиш мумкин Бунинг учун эса, таълим тизимининг барча босқичларида фаолият кўрсатаётган педагоглар, барча фан ўқитувчиларининг интеллектуал салоҳиятини замонавий талаблар асосида ошириб бориш, уларга инновацион фанларни ўқитишда инновацион ёндашиш муҳим аҳамият касб этади.

2016 йил 30 декабрда Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг бир гуруҳ олимлар, илм-фан вакиллари билан бўлган учрашувида таъкидлаб ўтганидек, “Ёш авлодни салоҳиятли кадрлар этиб тарбиялашдаги биринчи босқич – мактаб таълимини тубдан такомиллаштириш, илмий кадрлар ва юксак малакали мутахассислар тайёрлаш жараёнининг узлуксизлигини таъминлаш зарур. Бу йўлда ҳеч нарсани аямаймиз.” Мазкур учрашувда Президентимиз иқтисодиётимизнинг барча соҳалари тараққиётида илм-фаннинг ўрни, аҳамияти ғоят катта экани, бу борада давлатимиз тараққиётида фан ва ишлаб чиқариш ҳамкорлиги бугун ниҳоятда долзарб эканини алоҳида таъкидлади¹

Таълим-тарбияга инновацион ёндашиш билан боғлиқ янгилик 2017 йил 20 февралда, мамлакатимиз иқтисодиётининг инновацион ривожланишида илмий – тадқиқот ва инновацион фаолиятни бошқариш ва тартибга солишнинг ягона тизимини шакллантириш, шунингдек Ўзбекистон Республикасини ижтимоий – иқтисодий ривожлантиришда илм – фаннинг ўрнини ошириш мақсадида “Фанлар академияси фаолияти, илмий – тадқиқот ишларини ташкил этиш, бошқариш ва молиялаштиришни янада такомиллаштириш чора тадбирлари тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорида ҳам кўрсатиб ўтилган эди². Ушбу қарорда илм фанинг таълим ва ишлаб чиқариш билан интеграцияси механизмларини мустаҳқалаш ва ривожлантириш – устувор вазифа қилиб белгилаб берилган.

Шунингдек, 2017 йил 7 февралда тасдиқланган “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонида ҳам илмий-тадқиқот ва инновация фаолиятини рағбатлантириш, илмий ва инновация ютуқларини амалиётга жорий этишнинг самарали механизмларини яратиш- олий ўқув юртлар ва илмий- тадқиқот институтлари ҳузурида ихтисослаштирилган илмий – экспериментал лабораториялар юқори технология марказлари ва

технопаркларни ташкил этишга таълим ва фан соҳасини ривожлантиришнинг энг муҳим йўналишларидан бири сифатида алоҳида эътибор қаратилган .

Хулоса қилиб айтганда, таълим тизимининг барча йўналишлари ва босқичларида ёшларнинг, инновацион таълим таълим-тарбия тараққиётининг ҳаққоний ҳаракатлантирувчи куч сифатида ўқитувчи фаолиятини янгилашга, таълим-тарбия жараёнини мақбул (оптимал) куришга, ўқувчи-ёшларда хур фикрлилик, билимга чанқоқлик, Ватанга содиқлик, инсонпарварлик туйғуларини шакллантиришга ижобий таъсир кўрсатади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 ноябрдаги “Ўзбекистоннинг янги тараққиёт даврида таълим-тарбия ва илм фан соҳаларини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида ” ги ПФ-6108 сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 ноябрдаги “Таълим-тарбия тизимини янада такомиллаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-4884 сонли Қарори 3.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 ноябрдаги “Олий таълим тизимини янада оживожлантириш чора тадбирлари тўғрисидаги ПҚ-2909 сонли Қарори.
4. Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан мамлакатимиз Парламенти Олий Мажлисига мурожаатномаси , 2018 йил 28 декабрь
5. <http://www.Uzedu.uz>-Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги сайти.
6. <http://www.xs.uz>Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлар миллий базаси сайти.